

Autor: F. Roger Devlin

At Our Wit's End: Why We're Becoming Less Intelligent and What It Means for Our Future (S rozumem v koncích: Proč jsme stále méně inteligentní a co to znamená pro naši budoucnost)

Edward Dutton and Michael A. Woodley of Menie
Exeter, UK: Imprint Academic, 2018

My obyvatelé Západu jsme si už dávno zvykli, že vědecký i technický pokrok je normálním stavem věcí. Úpadek, zde tedy chápaný jako ztráta technologií a vědění, však v dějinách lidstva rozhodně není ničím neobvyklým. Současný Západ je sice v mnoha ohledech dost možná na ústupu, které jiné období našich dějin bychom však označili za zenit našeho vědeckého poznání a technologických možností, když ne dnešek? A nebylo by naprosto absurdní pokládat tento pokrok za dovršený?

Autoři Dutton s Woodleyem namítají, že civilizace klidně může projít svým vrcholným bodem dlouho předtím, než se výčet jejích úspěchů zcela uzavře. Naše hvězdná hodina tak mohla nastat nikoliv v okamžiku, kdy jsou naše znalosti a schopnosti nejširší, ale tehdy, když se zvětšovaly nejrychleji. A podle obou mužů jsme tento bod minuli už před nějakou dobou.

Knihu S rozumem v koncích: Proč se stáváme méně inteligentními a co to znamená pro budoucnost vydalo vydavatelství Sol Noctis (ukázka a odkazy na distributory [zde](#))

Svou studii otevírají připomenutím dvojice technických novinek z roku 1969: tou první je let nadzvukového dopravního letounu Concorde, který srazil dobu potřebnou k překonání Atlantiku z osmi na pouhé tři a půl hodiny, druhou pak první let člověka na Měsíc. Většina lidí se tehdy domnívala, že další zázraky leteckého odvětví na sebe nenechají dlouho čekat. Sám si z dětství zřetelně vybavuji všudypřítomná „umělecká vyobrazení“ budoucích pilotovaných letů na Mars i dál. Celá generace malých kluků tehdy snila o tom, že se stane astronauty.

V roce 2000 však lidským zaviněním došlo k havárii letadla Concorde a o tři roky později byly jeho pravidelné lety ukončeny. Na Měsíci pak lidé naposled stanuli v roce 1972. Dutton s Woodleyem to nezmiňují, ale v roce 2010 šéf NASA označil za „dost možná vůbec nejdůležitější“ posláni Agentury pro letectví a výzkum vesmíru „oslovit a učinit gesto směrem muslimskému světu... abychom mu pomohli pozitivně smýšlet o historických muslimských příspěvcích k vědě, matematice a inženýrství.“ Sotva se tedy dá říct, že bychom dnes

natahovali ruce po hvězdách...

Podle autorů zní nejpravděpodobnější vysvětlení tohoto regresu velice jednoduše: *s postupem času se stáváme méně inteligentními*. Nabízejí se sice i další možnosti – konec studené války je například jednou z příčin nižších ambicí NASA, i když s koncem letů Concordů nemá nic společného – podle **ockhamovských** zásad „je však jediná teorie, která dokáže věrohodně vysvětlit dvojicí událostí, nadřazena nutnosti dvou teorií samostatných“.

Intelligence označuje schopnost efektivního řešení problémů. Má značnou hodnotu pro přežití, neboť umožňuje organismům vypořádat se s dosud nepoznanými nebezpečími. O instinkty se totiž lze opřít jedině v případech z minulosti už známých výzev. Intelligence je asi z 80 % **dědivá**. Po většinu doby trvání druhu *Homo* na této planetě byla upřednostňována přirozeným výběrem: nejstarší hominidé tak podle všeho nebyli nijak výrazně inteligentnější než dnešní lidoopi.

Dutton s Woodleym svou pozornost upřeli na posledních asi 1000 let evropské civilizace. Také po většinu tohoto evolučně nejnovějšího období docházelo k pozitivnímu výběru intelligence, protože vyšší intelligence se obvykle přetavila v socioekonomický úspěch (korelace 0,7), jenž se projevoval i početnějšími rodinami. Historik ekonomie Gregory Clark ve své knize *A Farewell to Alms* (Sbohem almužno, 2007) fungování tohoto mechanismu v Anglii pečlivě sledoval už od 15. století (dál do minulosti už spolehlivé záznamy nesahají). Nazval to „přežitím těch nejbohatších“. Dutton s Woodleym shrnují jeho zjištění následovně:

Od počátku 15. do poloviny 19. století přežívalo lidem z bohatší poloviny populace více dětí než těm chudší. A protože existuje pozitivní korelace ekonomického statusu a intelligence, znamenalo to s každou další generací růst intelligence.

Pro ověření své hypotézy se Clark zaměřil na soubor „náhražkových“ indikátorů intelligence jako gramotnost jazyková i početní a dokonce i úrokové míry (které se obvykle se zvyšující se inteligencí snižují, protože chytřejší populace získávají delší časový horizont, což vede nižšímu zájmu o půjčky). Výsledky jeho předpoklady potvrdily: intelligence setrvale rostla,

dokud ti nejinteligentnější – mimořádně nadaní, géniové – nebyli dostatečně početní a schopní, až nám jimi produkované inovace umožnily nabýt dosud nevídané míry kontroly nad našim prostředím. A tak odstartovala průmyslová revoluce.

Dokonce i nevelký posun průměrné intelligence směrem nahoru znamená značný nárůst počtu lidí na pravém okraji zvonové křivky intelligence, což má mnohem větší dopad než drobné posuny průměrných mas v populaci.

Části knihy, kde se Dutton a Woodley věnují tématu geniality, patří k těm vůbec nejzajímavějším. Dutton se touto otázkou – společně s Bruceem Charltonem – zabýval už v knize z roku 2016 *The Genius Famine* (Nouze o geniální lidi). Výjimečná inteligence je samozřejmě základním předpokladem geniality, budeme-li ji však vymezovat pomocí vynikajících intelektuálních výkonů, přidávají se další podmínky v podobě určitých osobnostních rysů.

Studie osobnosti sice postrádají objektivitu a pregnantnost studií inteligence, jelikož se místo přímých měření musejí spokojit jen se sebehodnocením nebo vzájemným zhodnocením. Přesto se psychologům podařilo do značné míry shodnout na definici pěti základních faktorů osobnosti:

Extraverze – iniciativa, otevřenost, sociabilita × zdrženlivost, samotářství
Emocionální stabilita – citová stálost × neurotismus
Svědomitost – pečlivost × bezstarostnost
Přívětivost – přátelskost, soucitnost × chlad, antagonismus
Otevřenost vůči zkušenosti – zvědavost, vynalézavost × uzavřenost, instrumentalismus

První čtyři ukazatele se různí nezávisle na inteligenci, u otevřenosti s ní nacházíme slabší korelaci (0,3). Svědomitost, přívětivost i emocionální stabilitu lze příhodně zařadit do širší kategorie „faktor stability osobnosti“, zatímco extraverze a otevřenost podmiňují „faktor plasticity“. Tyto dva faktory vykazují značnou korelaci, jež nám umožňuje vyvodit (nebo vytvořit) „obecný faktor osobnosti“ (GFP) coby analogii k **obecnému faktoru g** (*general*).

Lidé s vyšším GFP jsou „společensky otevřenější, empatičtější a více je zajímají pocity ostatních. Jsou svědomitější a ukázněnější při dosahování společensky přijatelných cílů, mají také stabilnější emoce a bývají otevřenější novým myšlenkám“. Dalo by se tedy hovořit o „sociální efektivitě“. Takovíto lidé jsou žádanější coby partneři i zaměstnanci a mívají také více přátel než lidé s nižším GFP.

Přestože bývá zpravidla lidem s vysokým GFP připisována „dobrá“ osobnost, společnosti jako celku mohou v některých případech být prospěšné i vlastnosti opačné. Géniové například obvykle nebývají příkladně vyvážené osobnosti:

Génius je sice člověk výjimečně inteligentní, ale faktory svědomitosti i přívětivosti u něj zpravidla bývají podprůměrné, což ve spojitosti s vysokou tvořivostí ukazuje na osobnostní rys označovaný jako psychoticismus (predispozice k určité duševní chorobě – pozn. DP). Ten je pro génia nepostradatelný, jelikož jeho „prací“ je přicházet a představovat průlomové a vysoce originální myšlenky. To velmi často obnáší vyřešení nesmírně obtížného problému a spoustu let usilovné práce na tomto řešení – při vyloučení takřka všeho ostatního.

Těmto obsesivním osobnostem proto mohou skoro úplně scházet natolik běžné lidské zájmy,

jako jsou vztahy s opačným pohlavím nebo finanční úspěch a v oblastech života nacházejících se mimo jejich specializovaná pole pak mohou být přímo nemožní. Autoři nabízejí jako příklad letmý pohled na život Isaaca Newtona:

Jako dítě i mladík trávil Newton skoro všechn svůj čas o samotě a ve společnosti ostatních mlčel. Neměl vlastně žádné přátele ani vztahy se ženami a skoro vůbec se nesnažil zapadnout. V dětství byly jeho vztahy s ostatními chlapci spíše nevraživé. Nebyl nikterak milý člověk.

Ať už dělal cokoli, dělal to proto, že to dělat chtěl, zabral se do toho a byl v tom vynikající. Asi za rok se vyšvihl z člověka matematikou takřka nepolíbeného v jednoho z nejlepších matematiků na světě a následně učinil jedny z nejdůležitějších matematických objevů vůbec. Poté však matematiky nechal a postupně se věnoval jednotlivým fyzikálním oborům. Převrátil je svými objevy naruby a přešel k něčemu dalšímu. Newton často celé hodiny v kuse přemýšlel – někdy se klidně ztracen ve svých myšlenkách zastavil v půli schodiště. Dlouhá léta skoro neopouštěl svou kolej (Trinity College – pozn. DP).

Geniální studenti nebývají ti s nejlepšími známkami. Newtonův prospěch kolísal. **Francise Cricka** „nevzali na Cambridge, tak šel studovat do Londýna, kde zdaleka nepatřil k nejlepším. Nedokončil ani sérii postgraduálních studií,“ poté však spolu s **Jamesem Watsonem** objevili strukturu DNA. Einstein se nikdy nenaučil řídit. „Jednou se ztratil poblíž svého domova v newjerseyském Princetonu. Vešel do jednoho obchodu a řekl: ‚Zdravím, jmenuji se Einstein, mohli bystě mě prosím zavést domů?‘“ **Bertrand Russell** se prý nikdy nenaučil postavit vodu na čaj.

Psycholog **Charles Spearman**, který jako první zformuloval faktor obecné inteligence (g), nabízí i vysvětlení tohoto fenoménu:

Bylo prokázáno, že s rostoucí inteligencí u lidí oslabuje spojitost mezi jednotlivými kognitivními dovednostmi. To znamená, že v jejich inteligenci se projevuje stále výraznější specializace. Faktor g bývá u takových lidí o něco slabší, protože jejich specializované dovednosti získávají větší autonomii a hrají větší roli při ovlivňování kognitivní výkonnosti.

Rostoucí inteligence v Anglii mezi 15. a počátkem 19. století spolu s rozšiřující se celkovou populací země zajistily, že se geniální lidé i jejich makro-inovace objevovali stále častěji. Výsledkem byl kvalitativní posun celé společnosti, který jsme si zvykli nazývat modernizací. Historik-ekonom Gregory Clark zdůrazňuje, že během tohoto posunu se Anglie vymanila také z „malthusiánské pasti“, tedy pomyslného kompromisu mezi počtem a životní úrovní obyvatel, s nímž se musely vypořádávat všechny předmoderní společnosti: stala se první

společností v dějinách lidstva, která současně zažívala prudký růst populace i životní úrovně. Brzy se k ní připojily i další západní země. Zrychloval se též rozvoj vědy a techniky, jehož tempo vyvrcholilo někdy v průběhu 19. století.

Některé postřehy autorů k inovacím učiněným v průběhu této revoluce si zasluhují ocitovat v plném rozsahu:

Člověk narozený v roce 1770 vyrůstal ve světě, který se příliš nelišil od světa zpřed tří století. Dopravním prostředkem zůstával kůň a skoro všechno se muselo dělat ručně. Výroba se už ale začínala mechanizovat, protože James Hargreaves v roce 1764 vynalezl „*spinning jenny*“. Existoval také primitivní parní stroj, i když se zatím příliš nerozšířil. Pokud by však tento člověk žil alespoň do roku 1804, byl by svědkem vynálezu elektrického telegrafu, parolodi, ponorky, cirkulárky, parního válce, spolehlivého hodinového strojku, jízdního kola, baterie a parní lokomotivy. Svět v roce 1804 už se od světa roku 1770 nebo 1470 lišil poměrně dramaticky.

V případě, že dotyčný oslavil v roce 1870 sté narozeniny, zažil by objevy elektrického osvětlení (1809), parních vlaků, první fotografie (1827), elektromagnetu, psacího stroje (1829), šicího stroje, elektrického dynamu, kalkulačky, lodního šroubu, revolveru, telegrafu, gumových pneumatik, pračky a roku 1858 i spalovacího motoru. Připočtíme plast s dynamitem a jsme v roce 1870. Takovýto rozsah i tempo proměny světa v průběhu jednoho lidského života se ve srovnání s předcházejícími staletími se jeví jen stěží uvěřitelné.

Tyto nové technologie navíc pomohly na svět mnoha dalším vědeckým objevům, především ve sféře péče o veřejné zdraví a v medicíně. V předprůmyslovém světě bylo chápání příčin nemocí jen velice omezené a ty tak nemilosrdně kosily lidi s nejchatrnějším zdravím. I to se však postupně začalo měnit. Už v roce 1796 například **Edward Jenner** vyvinul vakcínu proti neštovicím. Docházelo i k dalším kroků vedoucím na zlepšení úrovně péče o veřejné zdraví, jako třeba výstavbě kvalitnější kanalizace. A nejjednodušší vysvětlení, proč to všechno bylo možné, zní, že nástrahy přirozeného, sexuálního i sociálního výběru u nás za mnoho generací vyselektovaly vyšší inteligenci.

Lidé, kteří v tomto období žili, si sice uvědomovali nebetyčný význam revoluce, jež se před jejich zraky odvíjela, když však měli určit její příčiny, tápali. Teze knihy *S rozumem v koncích* se i proto opírá takřka výhradně o poznatky bádání z 20. a 21. století.

Není úplně snadné určit nejvyšší bod evropského pokroku. **Charles Murray** ve své knize z roku 2003 *Human Accomplishment* (Úspěchy lidstva) odhaduje vrchol tempa vědeckého pokroku někdy kolem roku 1825. Dutton s Woodleym si ovšem všímají známek zpomalení až v roce 1873 a spekulují, že generace narozená kolem roku 1850 mohla být tou vůbec nejnadanější v dějinách.

Už v roce 1857 si ale francouzský lékař **Bénédict Morel** povšimnul trendu, který do budoucna mnoho dobrého nevěstil: následkem prudce klesající novorozenecké úmrtnosti přežívali a rozmnožovali se stále nezdravější lidé. Proto se zčásti dědičné žádoucí vlastnosti, v dobách před pokrokem v ochraně veřejného zdraví nezbytné k přežití, začaly v populaci vyskytovat méně a méně. Krom toho mu neušlo, že „spodina“ společnosti – prostitutky, zločinci a beznadějně chudí – si zachovává velice vysokou plodnost. Morel předpověděl, že tento dvojitý trend, tedy pokles dětské úmrtnosti coby korekce plodnosti „spodiny“ a podle všeho vyšší porodnost nejnižších vrstev, nutně musí vést k postupnému snižování inteligence francouzského obyvatelstva.

K podobným závěrům dospěl o osm let později také britský polyhistor sir **Francis Galton**:

Ve starých civilizacích dochází podle všeho k omezení porodnosti zdatnějších vrstev, a tak počty doplňují především ti marnotratní a nenároční. Rasa se postupem času zhoršuje a s každou další generací v ní upadá způsobilost k vysoké civilizaci.

Darwin ve své knize *O původu člověka* (1871) vyslovil podobné obavy.

Dnes už můžeme s jistotou říct, že dědičná inteligence skutečně klesá. Dutton a Woodley shrnují důkazy, jako jsou prodlužování prosté reakční doby, zhoršování rozeznávání barev, využití „obtížných“ slov, krátkodobé paměti, **zvláštní percepce**, zpomalení tempa vývoje dětí nebo – což je nejpodstatnější – četnost makro inovací. Islandská studie z roku 2017 našla první přímé genetické důkazy, že soubor **alel** predikujících *g* se mezi Islandčany objevuje se snižující se četností. V příštích letech lze očekávat další podobné studie.

Podle několik let staré **metaanalýzy** studií provedených od roku 1927 se IQ v USA i Spojeném království snižuje tempem 0,29 bodu za desetiletí. Stejný trend hlásí také badatelé z Ruska i mnoha dalších nezápadních zemí.

Autoři jmenují pět příčin (kromě lepšího zdravotnictví) tohoto vývoje:

- 1) Lidé od přírody nadanější častěji vykazují sklony vyměnit partnerské vztahy a rodičovství za možnost rozvíjet své dovednosti, hlavně prostřednictvím vyššího vzdělávání;
- 2) protože lépe domýšlejí následky svého chování, používají tito lidé častěji antikoncepci;
- 3) moderní sociální stát ty úspěšnější zdaňuje, aby mohl podporovat svobodné matky, které navíc prostřednictvím dalších dětí mohou svou finanční situaci ještě zlepšit;

4) moderní hnutí za „rovnost“ pohlaví podporují u nejchytřejších žen důraz na kariéru a odkládání manželství, často tak dlouho, než je příliš pozdě;

a konečně

5) a nejvíce neprominutelně, současné západní elity záměrně podporují kolonizaci našich vlastí ohromným množstvím nově příchozích s nižší inteligencí z Afriky, Asie i Latinské Ameriky.

Pokles obecné inteligence v průběhu 20. století z velké části maskoval tzv. Flynnův efekt, tj. zlepšení speciálních, na *g* nezávislých mentálních dovedností. Možná i tento faktor umožnil pokračující technický pokrok ve 20. století. Existují ale četné indicie, že kapacita **Flynnova efektu** je v podstatě plně vyčerpána, a tak bude snižování genotypové inteligence stále znatelnější.

V závěrečných čtyřech kapitolách své studie opouštějí autoři poměrně bezpečné hájemství psychometrie a zamýšlejí se i nad možnými dlouhodobými dopady úpadku Západu. Navazují zde tak spíše na velikány filozofie a komparativních dějin než na vědce. Všimají si tří zásadních pojetí historického vývoje, které následně lze určitým způsobem kombinovat: chápání dějin coby úpadku, pokroku nebo cyklů.

Tradiční, pre-reflektivní pojetí dějin obvykle tíhnou buď k cyklickému výkladu, jako je tomu u hinduistického či severského pohanství, nebo narativům úpadku, jako v příběhu Adamova pádu nebo Hésiodova vyprávění o po sobě jdoucích zlatém, stříbrném, bronzovém a železném věku. Pokrokářské výklady dějin jsou v předmoderním světě o něco vzácnější (ovšem viz první část *History of the Idea of Progress* /Dějiny ideje pokroku, 1975/ Roberta Nisbeta).

Dutton s Woodleym označují řeckého historika **Polybia** (2. století př. n. l.) za „prvního, byť ne výslovného, zastávce pojetí cyklické filozofie vzestupu a pádu civilizací bez metafyzického rozměru“. Ve vzestupech a úpadcích totiž vyzoroval opakující se vzorec, který podle všeho následoval také Řím. Společnosti tak zprvu

jsou velice zbožné, projevují hlubokou úctu své minulosti i předkům, jejich příslušníci jsou připraveni vykonat vznešené akty sebeobětování a řídí se jasnými morálními pravidly. Díky tomu jsou prostoupeny vědomím nadřazenosti a svého vlastního osudu, tvoří soudržné společenství a nemusí tak být nijak zvlášť pobízeny k obraně vlastní společnosti, i kdyby to mělo znamenat smrt.

Tyto vlastnosti vedou k úspěchu, z toho plynoucí moc a bohatství však plodí skepsi k náboženství, oslabování úcty k předkům, individualismus, morální zkaženost a stále menší ochotu vyšších vrstev mít děti. Úpadek tak nastává právě v důsledku

minulých úspěchů.

V podobném duchu se nesly i pozdější teorie filozofů jako Ibn Chaldún, Vico nebo Spengler.

Dutton s Woodleym naznačují, že mnohé z jevů, na základě jejichž pozorování tito muži svou filozofii dějin formulovali, lze vysvětlit prostřednictvím střídáním fází pozitivního a negativního výběru obecné inteligence. Mladé společnosti mají relativně nižší průměrné *g* a panují zde tvrdé podmínky skupinového výběru, jelikož život v nich bývá nebezpečný, stresující a postrádá stabilitu. Stres je ovšem spojen s vyšší plodností: početnější potomstvo slouží jako pojistka proti zvýšenému riziku smrti. Silnější zde bývá i zbožnost, která „je asi ze 40 % dědičná, takže zřejmě jde o vyvinutou dispozici, jež nám má kromě jiného také pomoci vyrovnat se se stresem“.

Zbožnost vykazuje korelaci také s **etnocentrismem**: pozitivním míněním o vlastní skupině a ochotou podstoupit pro ni oběť, a také negativním míněním o skupinách nečlenských. Počítačové simulace, a ostatně i dějiny samotné, ukazují převahu etnocentrismu nad dalšími možnými strategiemi, jako jsou univerzální **altruismus**, individualistické sobectví a (snad nejočividněji) univerzální zrada, kdy jednotlivci spolupracují výhradně s lidmi mimo jejich vlastní skupinu. Protože podporuje etnocentrismus, má náboženství evoluční hodnotu pro přežití skupiny: při konfliktu srovnatelných skupin zvítězí, *ceteris paribus*, ta zbožnější z nich.

V úvodních stádiích civilizace je společnost prostoupena vědomím božského poslání, velice jednotná, pod tlakem intenzivní selekce, a protože jen ti nejbohatší úspěšně předávají své geny, její průměrná inteligence se zvyšuje. Je-li tlak na výběr *g* dostatečně silný, rozvine se společnost v civilizaci s vyspělými intelektuálními schopnostmi a vysokou mírou urbanizace.

S rostoucí životní úrovní se však lidé začínají od náboženství odvracet a věnují čas spíše svým soukromým zájmům. Rozšiřuje se skepticismus a ze společnosti se vytrácí vědomí skupinového poslání. Elity hojně využívají antikoncepci a přestávají mít děti, zatímco společnost jako celek má dost prostředků na podporu chudých a zahálčivých - i jejich potomstva. Proces přirozeného výběru se tak obrací.

Se snižujícím se *g* společnost postupně přestane fungovat tak hladce, jak jsme dosud byli zvyklí, zločinnost poroste, vzájemná důvěra mezi lidmi se zhroutí a dojde i k naprosté degradaci demokracie. Pramen inovací vyschne a společnost se nakonec začne vracet zpět: k nižší racionalitě a vyšší zbožnosti s tím, jak poroste míra stresu. Tak to bude pravděpodobně pokračovat až do té doby, než budou nastoleny předmoderní podmínky výběru *g*. Pak zřejmě společnost v nějaké formě znovu povstane z popela.

Zvláštní zmínku si myslím zasluhuje bystrý popis proměny smýšlení o intelektuálním snažení v podmínkách civilizačního úpadku:

Jedním z dopadů snižující se inteligence je také pokles vážnosti „intelektuální“ činnosti. Inteligence koreluje s vlastností označovanou jako „intelekt“: otevřeností novým myšlenkám a fascinací intelektuálním pátráním. Až do 50. let 20. století byly britské univerzity tímto duchem prostoupeny. Na akademiky nebyl vyvíjen tlak, aby pravidelně publikovali nebo získávali granty. Čekalo se od nich sice, že budou vyučovat, ale měli také spoustu času k přemýšlení a bádání v naději, že někteří z nich přijdou s něčím skutečně geniálním.

Charles Murray poznamenal, že významnou roli v této podobě univerzit sehrálo v 19. století náboženství. Díky němu byl totiž jejich účel chápán jako otevírání cesty k hlubšímu porozumění Božího díla. Přestože akademický systém nebyl účetně zrovna nejefektivnější – většina akademiků nic nepublikovala – nebyl to velký problém: jsou přece i důležitější věci než peníze, jako třeba Boží sláva.

Od 60. let se však univerzity mění na byrokraticky vedené podnikání. Výsledkem je antiintelektuální a protináboženský postoj, že smyslem univerzit je generovat peněžní zisk. Úkolem akademiků pak má být získávat sponzory, co nejčastěji publikovat a účastnit se konferencí.

Takové instituce ovšem nemají pochopení ani místo pro lidi, jako byl Isaac Newton:

Dají přednost někomu, koho [Edward] Dutton a [Bruce] Charlton (v jejich knize *Genius Famine*) označují jako „předsedkyni školy“ (britský termín „*head girl*“ – pozn. DP): poměrně inteligentní, sociálně obratnou a svědomitou, ale v žádném případě ne geniální osobu. Takovýto člověk bude velice zdatný v akademických intrikách a bude to skvělý kolega. Nic nového od něj ale nečekejte – nebude přece zbytečně dělat vlny.

Jakmile vývoj dospěje do tohoto stadia, nebývá už nijak obtížně vynutit si v akademickém prostředí konformitu požadovanému ideologickému modelu.

Autoři se věnují také výkladu dějin římské, islámské a čínské civilizace optikou svého modelu obecné inteligence coby vysvětlení vzestupů a pádů společností. V další kapitole svou tezi aplikují na naši evropskou civilizaci od **doby temna**.

Knihu uzavírají zamyšlením nad možnými cestami, jež nám tváří tvář civilizačnímu úpadku ještě zůstávají otevřeny. Jednou z možných reakcí samozřejmě je odmítnout se s poklesem inteligence smířit a propagovat opatření k zastavení a obrácení tohoto trendu. Sir Francis

Galton např. prosazovat peněžní pobídky pro ty nejnadanější, aby měli početné rodiny. Něco takového v současnosti samozřejmě není bez rozsáhlé výměny elit vůbec myslitelné.

V budoucnu ale může přibýt také reálná možnost přímého vylepšování genetické výbavy. Ať už se však jedná o pozůstatky křesťanského smýšlení nebo přirozené instinkty, mnozí obyvatelé Západu pociťují při představě „manipulace s lidskou přirozeností“ hluboce zakořeněné znechucení. Autoři samotní pak vznášejí ještě závažnější námitku: není totiž vůbec jasné, k „jakým účelům by takovouto technologii mohly využít stále odtrženější a od jakékoliv zodpovědnosti oproštěné globalistické elity“. Elita poháněná ryzím sobeckým usilováním o vlastní zájmy – nebo, což autoři výslovně neuvádí, určitá specifická etnická složka této elity – se může soustředit výhradně na posílení „konkurenční výhody“ svého vlastního potomstva, např. selekcí sklonů k bezohlednosti.

Další možností by mohlo být systematické vyhledávání a podpora výjimečně nadaných jedinců, k čemuž by ovšem bylo třeba poměrně radikálního obratu výše popsaných trendů ve vzdělávání. Uvažovat lze i o nějaké formě náboženského obrození, jakkoliv něco podobného se může ukázat jako velice obtížné až nemožné kontrolovat.

Autoři ovšem největší naděje vkládají do vytvoření jakési schránky, která by zachovávala poznání pro vzdálené budoucí generace, tak aby nové vzepětí rostoucí obecné inteligence nemuselo začínat od nuly a všechno objevovat samo:

Zima nakonec musí ustoupit jaru a létu. A možná, se znalostmi darovanými budoucnosti současností, jelikož jsme tentokrát dospěli až takto daleko, dovede naše nástupce příští renesance ještě dál.

Příští „obroda učenosti“ ovšem samozřejmě jen tak hned nenastane, pokud se přes ochabující Západ přelije demografický příval Afričanů a lidí z některých částí Asie. Vzkříšení etnocentrismu, je-li v takto pokročilé hodině vůbec ještě možné, by mohlo alespoň navýšit šance, že ona vyhlášená renesance bude dílem našich vlastních potomků. Autoři však tuto otázku ponechávají stranou.

Než ovšem nějaká budoucí renesance začne, budeme na každý pád dávno po smrti. Můžeme ale něco podniknout i pro naše přímé potomky? Dutton s Woodleym naznačují, že civilizace i jednotlivci mohou přečkat zimu o mnoho snáz a bezbolestněji, pokud se smíří s jejím příchodem a připraví se na něj. V nepřilíh vzdálené budoucnosti totiž

nebudeme moci využívat bezpečnou leteckou dopravu, provozovat velkorysý systém sociálního zabezpečení, mít nepřetržitě funkční přívod elektrické energie, udržovat pořádek a vynucovat zákony všude bez výjimky, organizovat demokratickou vládu nebo mít všeobecný přístup k internetu. Život bude stále drsnější, nebezpečnější a jednodušší. Vezměme si třeba velice prostý příklad –

hodně domů je dnes zcela závislých na elektřině: nemají krb ani plynový kotel. Co si jejich obyvatelé počnou, když začne zásobování elektřinou selhávat? Nemálo lidí dnes dojíždí do Londýna i více než 100 km. Jak se dostanou do práce stále vzácnějšími vlaky? Budou muset žít blíž své práci, jako kdysi. **Pokud se namísto naivního ujišťování, že „věci se můžou jen a jen zlepšovat“, začneme na tento svět připravovat už dnes, bude pro nás všechno mnohem snazší, až to skutečně přijde.**

Recenze Rogera F. Devlina *The Rise and Decline of the West: Review "At Our Wit's End"* by Edward Dutton and Michael A. Woodley of Menie vyšla na stránkách *The Occidental Observer* 12. února 2019.